

De afwezige vader bestaat niet

18 april 2013

A.C.Quik-Schuijt

Een kolfje naar mijn hand, deze conferentie, een leven lang strijd met moeders die het allemaal moeilijk moeilijk vinden en vaders die vechten voor hun kinderen, de een op een wat handiger manier dan de ander. De een is wanhopig en dreigt het bijltje erbij neer te gooien, de ander staat op het dak van de rechtbank vermomd als batman te demonstreren. En ik altijd maar proberen het belang van het kind in beeld te krijgen en vervolgens over te brengen. Opkomen voor het belang van het kind kan, onder omstandigheden, leiden tot het afwijzen van omgang. De vaders wisten veel media aandacht te genereren en daardoor heb ik op TV regelmatig moeten uitleggen dat er soms sprake is van tegenstrijdige belangen tussen vader en kind. U begrijpt dat mij dat niet altijd in dank is afgenomen.

Ook vandaag kom ik niet op voor vaders maar voor het kind, want daar gaat het ten slotte allemaal om, en door ruziënde ouders kan het voorkomen dat het belang dat een kind heeft bij contact met zijn vader tegenstrijdig is aan het belang dat een kind heeft bij niet het permanente het middelpunt zijn van conflicten. In die zin wijkt mijn verhaal een beetje af van alle gejubel vandaag over de, overigens ook in mijn ogen onvervangbare vaderrol.

Ik schotel U een juridisch verhaal voor, want dat is mij gevraagd. Het is wat langer dan ik gewend ben omdat ik, door de ziekte van Dorien Pessers ook aandacht besteedt aan het wv lesbisch ouderschap. Ik houd ervan om geïnterrumpeerd te worden, dat maakt het levendig en zorgt ervoor dat het verhaal meer aansluit op de vragen die U heeft, maar ik weet niet of Noraly dat goed vindt???

Ik ga even kort terug naar de tijd dat er nauwelijks gescheiden werd, jaren 50/60 vorige eeuw. Je mocht van de samenleving maar ook juridisch niet zomaar scheiden, je moest aantonen dat er sprake was van overspel, mishandeling of kwaadwillige verlatting. Vervolgens moest je samen naar de president van de rechtbank voor de zg “verzoeningscomparitie”. Was het dan zover dan kreeg praktisch altijd de moeder de voogdij en de vader de toezienende voogdij. Dat laatste had nauwelijks inhoud, toezicht op het beheer van het vermogen vd mj, meer niet, een doekje voor het bloeden. Omgangsrecht bestond niet, de moeder had het voor het zeggen. Ik sluit niet uit dat er veelal wel contact was, al was het maar omdat de moeder dreigde dat de vader de kinderen niet meer te zien zou krijgen als hij de alimentatie niet betaalde. Want betalen moest hij wel. Vrouwen hadden toen i.h.a. geen eigen inkomsten.

In de jaren 70 ontdekten advocaten het in 1953 in werking getreden EVRM, met daarin art. 8 dat het recht op gezinsleven vastlegt. Er kwam toen in de wet een recht om aan de rechter

te vragen een omgangsregeling op te leggen. Hoe of wat moest die rechter zelf maar uitzoeken. Het kwam vaak neer op loven en bieden, kijken wat haalbaar is. In de vakliteratuur kwam de discussie over criteria op gang. In de 80-er jaren zag het er naar uit dat er een norm van eens in de 14 dagen een weekeinde in de wet zou komen, maar dat gebeurde uiteindelijk niet. De vaders verenigden zich, vormden actiegroepen, dwaze vaders, fathers4justice, en de politiek pakte het op.

Het recht op omgang is pas in 1995 wettelijk geregeld. Maar toen was het, in mijn optiek ook volledig door geslagen: art. 377a luidt:

- **Artikel 377a**

- 1. Het kind heeft het recht op omgang met zijn ouders en met degene die in een nauwe persoonlijke betrekking tot hem staat. De niet met het gezag belaste ouder heeft het recht op en de verplichting tot omgang met zijn kind.
- 2. De rechter stelt op verzoek van de ouders of van een van hen of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind, al dan niet voor bepaalde tijd, een regeling inzake de uitoefening van het omgangsrecht vast dan wel ontzegt, al dan niet voor bepaalde tijd, het recht op omgang.
- 3. **De rechter ontzegt het recht op omgang slechts, indien:**
 - a. omgang ernstig nadeel zou opleveren voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind, of
 - b. de ouder of degene die in een nauwe persoonlijke betrekking staat tot het kind kennelijk ongeschikt of kennelijk niet in staat moet worden geacht tot omgang, of
 - c. het kind dat twaalf jaren of ouder is, bij zijn verhoor van ernstige bezwaren tegen omgang met zijn ouder of met degene met wie hij in een nauwe persoonlijke betrekking staat heeft doen blijken, of
 - d. omgang anderszins in strijd is met zwaarwegende belangen van het kind.

Ik zou haast zeggen: wat valt U op aan deze bepaling?

Juist: het belang van het kind is daarin ondergeschikt aan het belang van de ouder. Toch was het IVRK toen al in werking getreden dat in art. 3 bepaalt dat

Het belang van het kind voorop moet staan bij alle maatregelen die kinderen aangaan.

Toch is het niet zo vreemd dat het IVRK toen nog niet echt leefde in de rechtspraak, ook nu heeft het nog lang niet de invloed die het EVRM heeft, en dat laatste bestaat al sinds 1950 en drong pas in de Nederlandse rechtspraak door in de jaren 70! Geduld is een schone zaak. Vreemd vind ik het wel dat zowel de Raad voor de Kinderbescherming als de rechter ontzettend braaf en strikt dat wetsartikel gingen toepassen met als gevolg dat er omgangsregelingen werden vastgesteld die niet in het belang van het kind waren maar ook weer niet “ernstig nadeel of strijd met andere zwaarwegende omstandigheden” opleverden.

Ondertussen- we zijn nu bijna 20 jaar verder – zijn we niet veel opgeschoten. Ik lees U de vragen voor die mijn partijgenoten in de Tweede Kamer aan de Staatssecretaris hebben voorgelegd, en de antwoorden van Teeven.

Wat is uw reactie op de uitzending van Een vandaag ‘Verplicht op bezoek bij de moordenaar van je moeder’?

Deelt u de mening dat het niet per definitie wenselijk is dat er omgang plaats vindt tussen ouder en kind wanneer de ene ouder de andere ouder van het kind van het leven heeft beroofd? Deelt u eveneens de mening dat het belang van het kind altijd voorop moet staan?

Antwoord: ja

Bent u van mening dat de mogelijkheden die de wet biedt om omgang tussen ouder en kind te ontzeggen in dergelijke situaties te beperkt zijn? Waarom zou er eerst sprake moeten zijn van ernstig nadeel voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind of anderszins in strijd met zwaarwegende belangen voordat het recht op omgang ontzegd kan worden?

Antwoord:

Ik constateer dat de wet voldoende mogelijkheden biedt om omgang te ontzeggen als die niet in het belang van het kind is. Immers, alsdan kan de rechter oordelen dat omgang ernstig nadeel zou opleveren voor de geestelijke of lichamelijke ontwikkeling van het kind of anderszins in strijd is met zwaarwegende belangen van het kind. Wat ik echter onwenselijk vind is dat het initiatief tot omgang van de ouder kan uitgaan; dat de ouder een recht op omgang heeft. Ik vind dat dit initiatief bij het kind moet liggen. Het kind kan dan zelf bepalen of en wanneer het toe is aan contact met de ouder en wordt niet gedwongen hierover na te denken omdat de ouder om omgang verzoekt. Ik ben voornemens de wet aan te passen.

Hier draaft de Staatssecretaris wel weer stevig door: een kind van 12 jr en ouder kan al aangeven dat hij geen omgang wil en om nou te wachten tot een kind van 4 jr zegt dat hij Pappa wil zien.....

De uitzending van één vandaag staat uiteraard niet op zichzelf. Rechters en BJZ's gaan heel ver in het afdwingen van omgang. De nationale ombudsman heeft dan ook onderzoek gedaan naar de vraag hoe binnen de OTS met omgangsproblematiek wordt omgegaan. Hij concludeert dat, tegen de tijd dat er een omgangs-OTS wordt uitgesproken het conflict meestal zodanig geëscaleerd is dat het moeilijk zo niet onmogelijk is om nog resultaat te boeken. Desalniettemin constateert hij dat er BJZ's zijn die “good practices” hebben ontwikkeld en beveelt hij aan dat deze bureau's deze kennis en ervaring met elkaar delen, kort, weergegeven. Dit alles Terwijl in de VS al vele jaren longitudinale onderzoeken ons leren: beter geen omgang dan een slechte omgang. Ook Ed Spruit vd Universiteit Utrecht toont aan dat kinderen die een stressvolle omgang hebben gehad met de ouder bij wie hij niet woonde het in hun latere leven slechter doen dan kinderen die geen omgang hadden.

Wat ik zelf vind van omgang met een vader die de moeder heeft gedood?

1. Vader van 2 basisschool kk, kreeg 9 maanden, kk in tehuis vanwege strijd tussen fam.m en fam. v. Wel omgang, hij was een goede vader en had spijt. Kk bij vader terug geplaatst zodra hij vrij kwam.
2. Vader meisje van 13jr. kk in neutraal pleeggezin vanwege strijd beide families. Vader doet er vanuit de gev. alles aan om kd op te zetten tegen plg. Is erop uit kd in tehuis te krijgen zodat hij meer grip op haar krijgt. Omgang stop gezet.

Er is nooit één antwoord.

U vraagt zich ondertussen af of ik het nog wel over de vader heb. Helaas, ja, omgangsproblematiek heeft meestal te maken met kk die bij de moeder wonen en al dan niet contact hebben met de vader.

Ook in 1995 kwam de mogelijkheid in de wet dat de ouders “op hun eensluidend verzoek gezamenlijk met het gezag belast blijven”. De rechter willigt het verzoek in tenzij dit niet in het belang van het kind lijkt. Het verzoek wordt met een zekere regelmaat afgewezen nl. als blijkt dat er geen goede communicatie tussen de ouders is. Dat criterium, communicatie, werd vrij snel ontwikkeld. Ook nu wonen de kk nog bijna altijd bij de moeder. De strijd om het gezag werd strijd om het hoofdverblijf en de strijd over omgang werd strijd over toedeling van de zorg-en opvoedingstaken. Behalve dat gezamenlijk gezag na scheiding langzaam maar zeker de norm werd veranderde er niet zo heel veel.

In 1995 komt ook in de wet dat ongehuwden samen het gezag kunnen uitoefenen door gezamenlijk gezag te laten aantekenen in het gezagsregister.

We zien hier dus dat de vader langzaam maar zeker oprukt in het recht.

Maar de vaders zitten niet stil, zij gaan door met actie voeren om gelijkberechtiging. En daar hebben ze iets te pakken waar de politiek heel gevoelig voor is.

In 1998 was men van oordeel dat er genoeg ervaring was opgedaan met gezamenlijk gezag en kwam de automatische voortzetting van het ouderlijk gezag na scheiding in de wet. En hoewel ik het hier volmondig mee eens ben gaat er toch iets fout in mijn ogen. Vaders gaan geleidelijk aan een steeds grotere claim leggen op de opvoeding terwijl hun daadwerkelijke dagelijkse zorg niet of nauwelijks toeneemt. Ik zie hier een spanningsveld. De rechtspraak, braaf als altijd, wijst verzoeken om eenhoofdige gezag regelmatig af. De HR ontwikkelt het “klemcriterium”, d.w.z. dat een ouder alleen dan in aanmerking komt voor eenhoofdige gezag als het kind anders “klem of verloren raakt” tussen de ouders. Ook hier weer gaat het belang van ouders boven dat van het kind. Het gezamenlijk gezag na scheiding geeft, lijkt het wel, steeds meer aanleiding tot machtsstrijd tussen de ouders ten detrimente van het kind. De voorheen duidelijke rolverdeling vervaagt en dat gaat niet zonder spanning. Er komt ruzie omdat de vader met het kind naar de kapper is geweest, omdat de moeder busjes in de oren heeft laten plaatsen zonder overleg, er komt getouwtrek over welke school, wel of niet samen naar ouderavonden, op voetbal of op hockey en ga zo maar door. Er is sprake van verwarring over co-ouderschap versus gezamenlijk gezag. Inmiddels weten we dat dat niet

het zelfde is, dat co-ouderschap betekent daadwerkelijk de zorg delen, kind woont de halve week bij moeder en de andere helft vd week bij vader, of de ene week bij moeder, de andere week bij vader. Er komt ruzie over verhuizen, waardoor het co-ouderschap feitelijk onmogelijk wordt, over een nieuwe partner in huis en wat dat betekent voor de kinderen. De vaders winnen terrein, ik heb de indruk dat de wetgeving hier emancipatorisch heeft gewerkt, dus dat de wet niet achter de maatschappelijke ontwikkelingen aanliep maar juist voorop liep onder invloed van vader-acties die door de politiek werden opgepakt. Spoorde de wetgeving tot 1998 nog met de maatschappelijke ontwikkelingen, dat lijkt zo langzamenhand niet langer het geval. Immers, wel is waar gaan de vaders meer vaderen, een mooie ontwikkeling, maar slechts 18 % vd vaders neemt een "pappadag" voor zijn rekening, met als gevolg dat vaders meestal minder belast zijn met zorg maar meer te verteren hebben. Ik dacht, hoopte, dat de papadag in de lift zat, maar de emancipatie monitor 2012 leert ons dat dat niet het geval is, althans niet in de vorm dat mannen structureel (een dag) minder per week betaald gaan werken om voor hun kind te kunnen zorgen. Omdat Pappa het financieel beter heeft gaat met de kinderen naar de dierentuin, koopt dingen voor ze die moeder niet kan betalen etc.. Ik zie hier een onevenwichtigheid ontstaan in de situatie van de vader en de moeder, en bovenal staat nog steeds niet het belang van het kind op de eerste plaats. Want, weten we wel of in 2 huizen wonen goed is voor kinderen? Er is nog nooit een grootschalig onderzoek naar gedaan, en ws is het voor het ene kind wel goed en voor een ander kind niet, die kan er niet tegen dat haar turnpakje regelmatig in het verkeerde huis ligt, en dat, als ze wil afspreken om te spelen ze eerst heel goed moet nadenken bij wie ze die dag woont. De opvoeding wordt verder geproblematiseerd door de bepaling dat ouders die gezamenlijk het gezag uitoefenen geschillen aan de kinderrechter kunnen voorleggen. We hebben de gekste dingen gezien: een beugel of een kies trekken, vader tandarts, moeder huisarts. We hebben overwogen om het kind te horen, maar daar toch maar van af gezien, hij zit niet te wachten op een beugelbekje en kan het bovendien net zo min overzien als de rechter. We hebben de tandarts maar gelijk gegeven, zijn vak zat ten slotte dichter bij orthodontie dan dat van de huisarts.

De evrouwcipatie van de vader is een op zich goede ontwikkeling maar deze gaf tegelijk veel maatschappelijke onrust en leidde tot het verplichte ouderschapsplan een tiental jaren later.

In 2009 is de vader in juridisch opzicht op het toppunt van zijn roem. In de wet komt naast het **verplichte ouderschapsplan, het gelijkwaardig ouderschap**. Dit gelijkwaardig ouderschap gaf weer aanleiding tot veel verwarring: vaders claimden nu recht te hebben op 50% van de tijd van het kind, waarop de actiegroep "bezorgde moeders" werd opgericht. In de Eerste Kamer werden wij bestookt met mails en ik zie als een van mijn weinige concrete wapenfeiten dat ik het tijdens de behandeling van dit gelijkwaardig ouderschap in de Eerste Kamer voor elkaar heb gekregen dat onomstotelijk vast kwam te staan dat gelijkwaardig ouderschap niet betekent het kind in 2 knippen en elke ouder de helft. Dat ik me daarmee niet populair heb gemaakt in bepaalde kringen moge duidelijk zijn.

Tot zover het gezagrecht van de vader, hoogtepunt in de wetgeving: 2009, juridisch gelijke rechten, maatschappelijk is de feitelijke betrokkenheid van de vader bij de dagelijkse zorg nog steeds ver onder de maat, waardoor de positie van de vader in feite rianter is dan die van de moeder.

Na 2009 blijft het gezagsrecht ongewijzigd. Maar de positie van de vader krijgt geleidelijk aan op een ander gebied een knauw door de zg verbetering vd positie van de duo-moeder. Er ontstaat nu een groeiende groep afwezige vaders.

Ik doel om te beginnen op de wijziging van het adoptierecht voor de duo moeder. Het was al zo dat zij, samen met de moeder automatisch het gezag had over het kind dat binnen hun huwelijk of geregistreerd partnerschap was geboren (art. 253 sa). Als er geen sprake is van een huwelijk of geregistreerd partnerschap kunnen de moeder en de duo-moeder zich gezamenlijk tot de rechtbank wenden met het verzoek hen gezamenlijk met het gezag te belasten.

De vaders horen we nu niet meer, de groep die nu gelijke rechten claimt is die van de duomoeders: zij hebben nu wel automatisch samen het gezag over het kind dat binnen hun relatie wordt geboren maar mannen kunnen het kind van hun partner erkennen en daarmee een afstammingsrelatie vestigen, de duo-moeder kan dat niet. Zoals ik eerder opmerkte: de Tweede Kamer is buitengewoon gevoelig voor de roep om gelijkgerichtigheid. Mede op hun verzoek kwam er dus een wetsvoorstel dat een super snelle adoptie door de duo-moeder mogelijk moest maken, door adoptie ontstaat immers juridisch ouderschap: voor gewone adoptie is nodig dat adoptanten 3 jr hebben samengeleefd en het kind tezamen 1 jr hebben verzorgd. De verzorgingstermijn was al eerder uitsluitend voor de duo-moeder opgeheven, nu wordt ook de eis van 3 jr samenwonen opgeheven. Daarnaast kan de adoptie verzocht worden vóór de geboorte zodat de duo-moeder vanaf dag 1 of uur 0 juridisch moeder is van het kind van haar partner. Als zij de adoptie pas na de geboorte aanvraagt werkt deze terug tot de dag van de aanvraag, als de aanvraag binnen 6 maanden na de geboorte is gedaan. Een speciale regeling waardoor de duo-moeder meteen juridisch moeder kan worden.

Maar er verandert nog meer: de voorwaarde dat de adoptie in het kennelijk belang van het kind is wordt vervangen door adoptie tenzij de adoptie kennelijk niet in het belang van het kind is. Er valt voor de rechter dus weinig meer te toetsen, maar- en nu komt het – deze verbetering van de rechtspositie door omdraaiing van het criterium belang vh kind naar kennelijk niet in het belang van het kind geldt alleen als het kind verwekt is met zaad van een anonieme donor. Hier komt het vader verhaal in beeld. Is er nl sprake van een bekende donor dan blijft voorwaarde dat de adoptie in het belang van het kind moet zijn. De bekende donor krijgt een oproep van de rechtbank, hij kan het kind ook erkennen, als de moeder daarin toestemt.

Deze voorkeursbehandeling van duo-moeders die kiezen voor een anonieme donor is mij een doorn in het oog, omdat ik, na jaren nadenken, tot de vaste overtuiging ben gekomen dat het al heel wat is voor een kind om, anders dan zijn klasgenootjes, door 2 moeders te

worden opgevoed, en als hij dan ook nog geen idee heeft wie zijn verwekker is, dan wordt het kind te kort gedaan. Zijn zoektocht naar zijn identiteit zal zwaar zijn, en dat zal ws nog sterker voor jongens dan voor meisjes het geval zijn. Ik ben langzaam maar zeker tot de conclusie gekomen dat opvoeden door 2 moeders alleen acceptabel is als er een bekende vader is, met wie het kind ook een band kan opbouwen. Niemand heeft recht op een kind, een kind heeft wel recht op ouders. Opgroeien in een liefdevol nest met warme, responsieve opvoeders die het pedagogisch uitstekend doen is niet genoeg! Een kind heeft het nodig om te weten waar hij vandaan komt. Niet voor niets stelt het IVRK in art. 7 dat een kind het recht heeft zijn ouders te kennen. Ik kom straks terug op de wet donorgegevens kunstmatige bevruchting waarin wel iets is geregeld dat aan die bepaling tegemoet moet komen. Wie denkt dat het nu wel klaar is, onderschat de behoefte aan maatschappelijke erkenning van deze vrouwen. Duo-moeders voelen zich nog steeds achtergesteld omdat het kind juridisch niet automatisch van hen beide afstamt. En ik hoop dat het U verbaast maar al snel na deze wetswijziging, nl in 2011 komt de volgende wetswijziging: wijziging vh BW in verband met het juridisch ouderschap van de vrouwelijke partner van de moeder anders dan door adoptie. Ik was er al bang voor: de cie Kalsbeek stelde in 2007 al voor de duo-moeder het recht te geven het kind van haar partner te erkennen. Erkennen betekent: ik erken dat ik het kind van mevr. X bij haar heb verwekt en dat ik derhalve de biologische vader ben en daarom ook juridisch vader van dit kind wil worden. Het kind stamt immers van mij af". Het wetsvoorstel dat op dit moment in de Eerste Kamer ligt gaat nog verder dan het advies van de Cie Kalsbeek en regelt dat de duomoeder het kind van haar partner kan erkennen als sprake is van een bekende donor, maar bovendien: als sprake is van een anonieme donor wordt de duo-moeder van rechtswege juridisch ouder van het kind van haar partner indien zij getrouwd zijn. Er komt nog een wetje achteraan om dit ook te regelen ingeval van geregistreerd partnerschap.

Hoewel de Tweede Kamer dit wetsvoorstel met algemene stemmen heeft aangenomen zijn er in de Eerste Kamer toch forse bedenkingen gerezen. Afgelopen week hebben we de antwoorden van de staatssecretaris op onze schriftelijke vragen ontvangen. Deze hebben voornamelijk onze twijfels niet geheel weggenomen. Wij hebben daarom besloten een hoorzitting te organiseren met enkele deskundigen op verschillende gebieden. Volgende week gaan we verder praten over de samenstelling van de groep deskundigen. Het is nog niet duidelijk of het wv vóór het zomer reces zal kunnen worden afgerond. Evenmin is duidelijk hoe de fracties, inclusief de mijne, zullen stemmen. Bij dit soort wetsontwerpen is het ook goed mogelijk dat er fracties zijn die verdeeld stemmen. Meer kan ik er op dit moment niet over zeggen.

Mijn eerste bezwaar tegen het wv is dat ook hier weer een betere rechtspositie is gecreëerd voor de vrouwen die gebruik maken van een anonieme donor. Maar dat is het ergste nog niet. Ik heb geen bezwaar tegen juridisch ouderschap van 2 vrouwen, zolang dat geregeld is door adoptie. De rechtspositie van de ouder- adoptant is exact gelijk aan die van de ouder van rechtswege. Het verschil is dat in de kantlijn van de geboorteakte de adoptiebeslissing

ingeschreven staat, zodat, wie zijn ontstaansgeschiedenis wil nagaan, weet hoe het zit. Er zijn 12.000 mensen die het Centraal Bureau voor de Genealogie financieel steunen. Hoeveel mensen actief op zoek zijn naar hun stamboom kon ik niet vinden maar dat zijn er ongetwijfeld nog veel meer. Maar het kind van de duo-moeder loopt onmiddellijk vast als dit wv wet wordt. Overigens loopt ook het kind van wie de vader anderszins niet bekend is vast. De, hierna door mij bepleitte staatscie zou ook dit aspect: een plicht om de vader/verwekker/donor te noemen bij de aangifte van de geboorte mee moeten nemen. Wat is nu het bezwaar vd duomoeders tegen adoptie: ik lees daarop de behandeling in de Tweede Kamer na: daar wordt gesteld dat een procedure voor de rechter duur en emotioneel belastend is. Duur is natuurlijk een betrekkelijk begrip maar de adoptie kost tussen de 1000 en 2000 euro aan advocatenkosten incl. griffierecht en inschrijvingskosten, en het verzoek wordt i.h.a. zonder zitting afgedaan: er is immers voor de rechter niets meer te toetsen. Hoezo emotioneel belastend? Alleen als de bekende donor gehoord wil worden komt er een zitting. Ik heb het nog nooit meegemaakt.

Het familierecht regelt afstamming, gezag, erfrecht en nationaliteit m.b.t. een kind. In vroeger tijden vielen deze i.h.a. samen: als gehuwden een kind kregen stamde het kind van hen beiden af en hadden zij van rechtswege het gezag. Het kind had hun nationaliteit en erfde van hen. Later ontstond er behoefte aan een regeling van de afstamming ingeval de ouders om welke reden dan ook niet gehuwd waren: de erkenning. Zowel bij de afstamming door huwelijk als bij de afstamming door erkenning is het uitgangspunt dat de echtgenoot vd moeder cq de man die het kind erkent daadwerkelijk de biologische vader is. Omdat het leven is zoals het is heeft de wetgever een voorziening getroffen voor het geval dat dit uitgangspunt niet blijkt te kloppen: de biologische vader die niet de juridische vader is kan altijd naar de rechter om dat foutje alsnog te repareren. In de registers vd BS en op de geboorteakte wordt dan alsnog de biologische vader als zodanig geregistreerd, nadat de rechter de erkenning heeft vernietigd of de ontkenning van het door huwelijk ontstane vaderschap gegrond heeft verklaard. Historisch speelde een belangrijke rol dat het maatschappelijk ongewenst werd geacht dat een kind maar een ouder had, het kind was dan een bastaard en zou met de nek worden aangekeken. Dit speelt vandaag de dag geen enkele rol meer.

Al gaan ze vaak samen: afstamming en gezag zijn 2 verschillende juridische begrippen. Ze worden vaak door elkaar gehaald. Ook door kinderrechtters. Datzelfde zie je nu gebeuren bij een aantal politieke partijen in de Tweede Kamer, die om het hardst roepen dat het zo goed is dat de duo-moeder door dit wv nu ook iets te zeggen krijgt over het kind van haar partner. Ik hoop U duidelijk gemaakt te hebben dat dat al lang geregeld was. Zelfs de adoptie, dus het juridisch ouderschap vanaf de geboorte is al geregeld. Er is juridisch geen verschil tussen een ouder die juridisch ouder is omdat het kind van hem afstamt en een ouder die juridisch ouder is door adoptie. Een belangrijk verschil is wel dat adoptie tot stand komt door een rechterlijke beslissing en dat daardoor traceerbaar is wat er gebeurd is: de rechtbank houdt een dossier bij zodat het kind later de bekende donor kan vinden of weet dat hij naar het

donor register moet. De fictie van afstamming van twee moeders negeert de biologische werkelijkheid geheel. En ook hier weer: een betere rechtspositie voor de vrouwen die gebruik maken van een anonieme donor - zij wordt bij de geboorte van rechtswege, dus automatisch juridisch ouder - boven vrouwen die kiezen voor een bekende donor. Zij moeten het kind nog bij de ambtenaar vd BS gaan erkennen. *En als de bio vader ook wil erkennen beslist de bio –moeder.* Omdat in mijn ogen een bekende donor altijd beter is dan een anonieme donor is dus de bevoorrechte positie bij anoniem donorschap in strijd met de belangen en rechten van het kind. Het ergste is dat deze kinderen hun familiale geschiedenis wordt ontnomen. Ik had vandaag graag naar Dorien Pessers geluisterd, zij heeft het prachtig verwoord in haar artikel: “Dit schaadt het kind” in Trouw van 5 januari 2013. Zij schrijft daarin o.a. “een kind heeft recht op een verhaal over zijn afkomst inclusief de verzwegen biologische vader”. (Zelf heb overigens ik 2 artikelen in het NJB geschreven, voor de liefhebber NJB 2010, afl. 32 p.2079 en NJB 2013, afl. 6, p.365.) Mijn absolute overtuiging is dat het afstammingsrecht een aantal belangrijke functies heeft die vereisen dat we afstamming niet vervuilen door ficties. Er is veel meer over te zeggen, in het kader van de afwezige vader wil ik het hierbij laten, zij het dat niet alleen de vader slachtoffer is maar vooral ook het met zijn zaad verwekte kind. Dorien Pessers schrijft in genoemd artikel: “Hadden onbekende spemadonoren wel zulke goede bedoelingen? Zaad geven gold als een geintje van studenten, dat was een erg onverantwoordelijk geintje.” En verderop “Als de Tweede Kamer het belang van kind tot uitgangspunt had genomen, dan zou het gebruik van onbekende sperma- en eiceldonaties kritisch zijn getoetst aan het recht van het kind om in waarheid te leven. De conclusie had dan wel eens kunnen zijn dat onbekende sperma- en eiceldonaties onrechtmatig zijn jegens het kind .” Einde citaat. Ik had het niet beter kunnen zeggen. Genoeg voer voor de discussie. En, één belangrijke opmerking: angst om politiek niet correct te zijn, homoseksuelen te discrimineren, speelt hier een belangrijke rol. Het gaat mij uitsluitend gaat om het belang dat een kind heeft bij een vader. Daarnaast vind ik het de hoogste tijd om het sociale ouderschap een waardige eigen plaats te geven in het familierecht. Daar voorziet dit wetsvoorstel niet in. En dat is dan mijn derde bezwaar. Dat dit gebeurt is te meer noodzakelijk nu andere vormen van verwekking en ouderschap oprukken: draagmoederschap, eicel donatie, wat is daarbij de sociale positie van de draagmoeder, de wensouders, de zaaddonor, de eiceldonor, meer-partijen ouderschap . En hoe zit het met homoseksuele vaders. Er moet een staatcommissie komen om hier goed over na te denken en een goede regeling te treffen voor sociaal ouderschap. Dit wv regelt niet het sociaal ouderschap als een eigen rechtsfiguur. Er wordt slechts geregeld dat we doen alsof de duomoeder een kind kan verwekken. Ik vind dat niet alleen volstrekt ongewenst maar ook denigrerend. In mijn ogen zegt het zoiets als: duomoederschap klopt eigenlijk niet, daarom knijpen we maar even een oogje dicht en doen alsof ze de vader is.

Hoe je in mijn ogen b.v. het sociaal ouderschap zou kunnen regelen is door de koppeling tussen afstamming en erfrecht en nationaliteit los te laten en deze 2 rechtsgevolgen te verbinden aan gezag. We hebben nu al geregeld dat gezag toekomt aan degene die het kind

daadwerkelijk verzorgt en opvoedt. Het lijkt mij niet onlogisch te regelen dat de opvoeder aan het kind ook de nationaliteit en de erfenis kan doorgeven. Afstamming blijft dan gereserveerd voor de biologische relatie.

Een opmerking nog over de wet donorgegevens kunstmatige bevruchting. Het doel van deze wet is te voldoen aan art. 7 vh IVRK :” [...]het kind heeft, voor zover mogelijk, het recht zijn of haar ouders te kennen en door hen te worden verzorgd [...]. De wet donorgegevens kunstmatige bevruchting geeft het kind op de leeftijd van 16 jr het recht om enkele summiere gegevens op te vragen. Het kind kan ook een verzoek om contact indienen bij de stichting die de donorgegevens bewaart. Wil de donor geen contact, dan kan het kind zich tot de kinderrechter wenden. Dit is zeker niet wat het kinderrechtenverdrag heeft bedoeld! Het kind laten opgroeien met een groot vraagteken over zijn afkomst en als hij dan in de onevenwichtige periode van zijn leven komt die de puberteit toch is, mag hij op zoek gaan naar en desnoods procederen tegen zijn verwekker. Arm kind. En arme vader.